

УДК 81'1
ББК 81.2-3

ФРЕЙМ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

САДОВНИКОВА Г.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті змодельовано структуру фрейму автомобільної термінології у німецькій мові на основі дослідження понятійної складової термінологічного концепту, яка виражається в дефініції терміна, а також за допомогою базових концептів, що входять до цієї структури. Представлено також результати опитування респондентів, яке було проведено в он-лайн режимі серед працівників автомобільної компанії “Volkswagen” (Німеччина).

Ключові слова: автомобільна термінологія в німецькій мові, фрейм, термінологічний концепт, дефініції терміна.

In the paper the frame of car (automotive) terminology in German was designed on the basis of the analysis of a notion part of a terminological concept, which is represented by terminological definition, and also with the help of basic concepts which are the parts of this structure. There were found basic concepts of car terminology in American English. The paper also describes the structure of the frame of automotive terminology. Besides that, the article shows results of interview, which was held on on-line bases among staff of automotive company “Volkswagen” (Germany).

Key words: car (automotive) terminology in German, terminological concept, definition of a term.

Автомобільна індустрія Німеччини є однією з найпотужніших у світі завдяки таким брендам, як Volkswagen, Mercedes-Benz, MAN, BMW. Ці компанії мають тривалу історію розвитку, і саме тому на даному етапі розвитку Федеративної Республіки Німеччини вони є представниками особливої професійної культури автобізнесу Німеччини. На нашу думку, термінологічні концепти зі сфери автомобільної індустрії репрезентують знання, яке засноване на традиціях країни – виробника автомобіля, на її національній культурі, а також на особливостях її економічного розвитку. Отже, припускаємо, що німецька автомобільна термінологія має концептуальні особливості, які відрізняються від автомобільної термінології іншої країни. Для глибокого розуміння концептуальної системи автомобільної термінології Німеччини та повного розкриття її базових концептів необхідно побудувати фрейм.

Мета статті – сконструювати фрейм автомобільної термінології у німецькій мові.

Завдання:

- проаналізувати реєстр автомобільних термінів у німецькій мові;
- визначити основні групи термінів автомобільної термінології у німецькій мові;
- виявити концептуальний взаємозв'язок між основними групами термінів і визначити базові концепти даної термінології;
- представити модель фрейму автомобільної термінології у німецькій мові.

У попередній публікації [1] уже було сформульовано запитання, які допоможуть визначити критерії групування термінологічних одиниць на позначення автомобільної термінології і в німецькій мові, на основі яких буде ґрунтуватися їх фреймовий аналіз. Повторимо ці запитання і в цій розвідці:

Які системи та пристрої забезпечують рух машини?

Яке обладнання має сучасний автомобіль?

Яка організація автомобільної промисловості?

Що входить до поняття структури автомобільного руху?

Для отримання відповідей було відібрано автомобільні терміни в німецькій мові, які за їх концептуальними ознаками класифіковано у такий спосіб:

Які системи та пристрої забезпечують рух машини?

Antriebe (Приводи) – 36 (од.).

Antriebskraft (Пристрої, що забезпечують безпосередній рух автомобіля) – 15 (од.).

Fahrzeugknoten (Вузли) – 30 (од.).

Werkstücke (Деталі) – 120 (од.).

Який вигляд та обладнання має сучасний автомобіль?

Interieureinrichtung (Обладнання інтер'єру) – 24 (од.).

Interieursysteme (Системи управління пристроями, вбудованими в інтер'єрі машини) – 42 (од.).

Unterhaltungsanlagen (Розважальні пристрої) – 17 (од.).

Unterhaltungssysteme (Системи управління розважальними пристроями) – 28 (од.).

Sitze (Сидіння) – 16 (од.).

Dekoreinlagen (Декоративні елементи) – 15 (од.).

Exterieurereinrichtung (Обладнання екстер'єру) – 65 (од.).

Exterieursysteme (Системи управління пристроями, вбудованими в екстер'єрі машини) – 51 (од.).

Sicherheitssysteme (Системи забезпечення безпеки) – 12 (од.).

Sicherheitsanlagen (Обладнання автомобіля, призначене для забезпечення безпеки водія та пасажирів) – 34 (од.).

Яка організація виробництва автомобіля?

Procedures (Процедури) – 16 (од.).

Materials used for body construction (Матеріали, які використовуються у конструюванні корпусу автомобіля) – 37 (од.).

Що входить до поняття структури автомобільного руху?

Verkehrsobjekte (Об'єкти дорожнього руху) – 13 (од.).

Wagentypen (Типи автомобілів) – 11 (од.).

Bahnen (Дороги) – 8 (од.).

Виділення у фреймі німецької автомобільної промисловості базових концептів становить інтерес у зв'язку з тим, що формує уявлення про той понятійний апарат, на якому базуються складні зв'язки взаємовідносин суб'єктів автомобільного бізнесу. Концептуальна сутність даного виду бізнесу в Федеративній Республіці Німеччина не може бути зрозумілою без глибокого осмислення його понять, адже понятійна частина базового концепту має складну структуру та формуються з концептуально об'єднаних груп термінів. Кожна з цих груп виражає мікропоняття, які, об'єднуючись, формують концептуальні ознаки базових концептів німецької автомобільної термінології. Для того, щоб визначити концептуальні ознаки базового концепту, необхідно дослідити взаємозв'язок між основними групами термінів, що об'єднані концептуально і формують спільне поняття. Приналежність до спільного поняття відбувається на основі розкриття дефініції терміна. Наявність спільних ядерних сем свідчить про приналежність до одного поняття, а отже, групи термінів, які мають суміжні ядерні семи, пов'язані концептуально, і вербалізують понятійну частину базового концепту.

Дослідивши реєстр автомобільних термінів у німецькій мові, їх було об'єднано у групи за концептуальними ознаками. До таких груп належать: *Antriebe* (приводи) – системи, які приводять у дію та керують частинами автомобіля і відповідають безпосередньо за рух машини; *Antriebskraft* (пристрої, що забезпечують безпосередній рух автомобіля); *Fahrzeugknoten* (вузли) – складальні одиниці, які можуть збиратися окремо від інших складових частин машини

або механізму і які можуть виконувати певні функції у виробках певного призначення спільно з іншими складовими частинами; *Werkstücke* (деталі) – вироби, виготовлені з однорідного за найменуванням і маркою матеріалу без використання складальних операцій, складова частина механізмів автомобіля чи самої машини; *Interieureinrichtung* (обладнання інтер'єру) – всі частини та комплектуючі салону автомобіля, *Exterieureinrichtung* (обладнання екстер'єру) – деталі зовнішньої сторони автомобіля, які є невід'ємною частиною автомобіля, складаючи його в цілісний образ.

До опорних концептів автомобільних термінів також входять *Interieursysteme* та *Exterieursysteme* – системи, які керують або допомагають керувати складовими частинами інтер'єру та екстер'єру. Група *Unterhaltungsanlagen* (розважальні пристрої) об'єднує в собі терміни, які позначають обладнання автомобіля, яке призначене для відпочинку, розваг та комунікації як водія, так і пасажирів під час подорожі. Технології, які впроваджені в розважальні пристрої автомобіля, об'єднані в групу *Unterhaltungssysteme* (системи управління розважальними пристроями). Представлені групи термінів формують основний реєстр автомобільної термінології у німецькій мові (Таблиця 1).

Таблиця 1

Основні групи термінів автомобільної термінології у німецькій мові

№	Групи термінів, об'єднані за концептуальними ознаками	Приклади термінів, що належать до певної групи
1.	Antriebe	Elektroantrieb, Hauptlage E-Maschine, Starter, TDI-Motor, TSI-Motor, Allradantrieb.
2.	Antriebskraft	Freilauffunktion, E-Motor, Hochvoltbatterie, Hybridmodul, Benzindirekteinspritzung.
3.	Fahrzeugknoten	Hybridantrieb, Fahrwerk, Getriebe, Räder, Federung, Stoßdämpfer, Lenkung, Bremse, Schlechtwegefahrwerk.
4.	Werkstücke	Wicklung, Kopplung, Lager, Einspannung, Drehwerk, Wälzlager, Gleitlager, Axiallager Antriebswelle, Kettenrad.
5.	Interieureinrichtung	Armaturenbrett, Becherhalter, Ablagefächer, Lenkrad, Rückspiegel, Innenspiegel, Toter Winkel.
6.	Interieursysteme	Bordcomputer, iGo 8 Navi, Klimateanlage, Kombi-Instrument, Multifunktionsanzeige, Staubfilter, Fensterheber elektrisch.
7.	Unterhaltungsanlagen	Touchscreen-Bedienung, TFT-Display, Media-In-Schnittstelle.
8.	Unterhaltungssysteme	Dynaudio Soundsystem, Bluetooth mit A2DP, Freisprechfunktion, iPod-Anschlussmöglichkeit, Radiosystem.
9.	Sitze	Vielwege-Sitz, Massagefunktion, Sportsitze, 12-Wege-Sitz, Vordersitze
10.	Dekoreinlagen	Türverkleidungen, Stoffsitzbezüge, Holz Eiche Sepia, Holz Tamo.

Продовження табл. 1

11.	Exterieurereinrichtung	Heckfenster, Schiebertür, Karosserie, Kühlergrill, Bi-Xenon-Scheinwerfern
12.	Exterieursysteme	Fahrwerksregelung DCC, Doppelkupplungsgetriebe DSL, Dachträgersysteme
13.	Sicherheitssysteme	Elektronisches Stabilisierungsprogramm, Bremsassistent, Motorschleppmomentregelung, Spannungstabilisierung
14.	Sicherheitsanlagen	Dreipunkt-Automatiksicherheitsgurke, Kopfsnitzen, Airbag, Beifahrerairbag
15.	Produktionsprozesse	Presswerk, Karosseriebau, Lackiererei, Montage
16.	Materialen, die für Fahrzeugproduktion benutzt sind	Titan, Karbon, Aluminium, Polyamid, Eisenblech, plastischer Stahl.
17.	Verkehrsobjekte	Ampel, Brücke, Wehr, Tunnelbauwerk, Schutzplanke, Pumpwerk
18.	Wagentypen	Kleinstwagen, Kleinwagen, Mittelklasse, Obere Mittelklasse, Oberklasse, Luxusklasse, Sportwagen, Mehrzweckfahrzeuge, Geländewagen
19.	Bahnen	Autostraße, Kraftfahrstraße, Fernstraße, Autobahn, Straßenbahn, Fahrbahn

Розглянемо групу термінів, що об'єднана базовим концептом **UMWELTSCHUTZ**. Для визначення його концептуальних ознак проаналізуємо дефініцію однойменного терміна, бо він є ядром концепту, тобто його однойменну лексему.

Umweltschutz – *alle Maßnahmen, die dazu dienen, die Umwelt zu erhalten, zu schützen und nicht zu gefährden* (всі засоби для збереження довкілля, захисту та запобігання його забруднення та руйнування) [2].

У дефініції терміна закладено поняття, яке є складовою частиною концепту автомобільного терміна. Для концепту **UMWELTSCHUTZ** (охорона навколишнього середовища) – це “засоби збереження довкілля, захисту та запобігання його забруднення та руйнування”. Зважаючи на те, що ми розглядаємо сему як мікроконцепт, припустимо, що всі терміни, які вербалізують базовий концепт **UMWELTSCHUTZ**, повинні містити у своїй дефініції семи ‘захист довкілля’, ‘збереження довкілля’, ‘запобігання забрудненню довкілля’. Ці семи вказують на їх приналежність до поняття “засоби для збереження довкілля, захисту та запобігання його забруднення та руйнування”. Якщо автомобільні терміни мають спільні семи, значить вони пов'язанні концептуально.

Проаналізуємо групи термінів: *Fahrzeugknoten, Antriebe, Antriebskraft* та *Werkstücke*.

Для визначення взаємозв'язків між даними групами термінів та визначення базового концепту, який їх об'єднує, розглянемо дефініції термінів, які входять до цих груп.

1. Elektroantrieb – *ist ein Antrieb mit einem Elektromotor (oder mehreren Elektromotoren), der von einer Regelung geregelt wird. Beim Elektroantrieb wird elektrische Energie in Bewegungsenergie umgewandelt. Für seine Verwendung als Fahrzeugantrieb sind vor allem praxistaugliche Batteriesysteme*

mit hoher Kapazität zu entwickeln. Der Elektroantrieb gehört zu den effizienten und umweltverträglichen Technologien, an denen Volkswagen forscht (електропривод – регульований привод з одним або декількома електромоторами. В електроприводі електрична енергія перетворюються на кінетичну. Для його використання як автомобільного приводу, перш за все, необхідне застосування в ньому батареї з високою потужністю. Електропривод відноситься до технологій компанії Volkswagen, які зберігають та запобігають забрудненню довкілля) [4, S. 43].

2. Hybridantrieb – ist ein Knoten und besteht aus der Kombination von zwei Antriebsprinzipien, wie zum Beispiel einem TSI- und einem Elektromotor. Der Hybridantrieb gehört zu den effizienten und umweltverträglichen Technologien, die Volkswagen unter der Dachmarke BlueMotionTechnologies bündelt (гібридний модуль – це один із вузлів автомобіля, який складається з комбінації двох різних видів приводів, наприклад, TSI-двигуна та електродвигуна. Він є однією з технологій, які використовується компанією Volkswagen у своїх автомобілях, де пріоритетом є захист та збереження довкілля, а саме: запобігання забрудненню довкілля за рахунок зменшення шкідливих викидів в атмосферу) [3].

3. E-Motor – bezeichnet einen elektromechanischen umweltverträglichen Wandler (elektrische Maschine), der elektrische Energie in mechanische Energie umwandelt. In herkömmlichen Elektromotoren wird die Kraft, die von einem Magnetfeld auf die stromdurchflossenen Leiter einer Spule ausgeübt wird, in Bewegung umgesetzt. Damit ist der Elektromotor das Gegenstück zum Generator, der Bewegungsenergie in elektrische Energie umwandelt. Elektromotoren erzeugen meist rotierende Bewegungen, sie können aber auch translatorische Bewegungen ausführen (Linearantrieb). Elektromotoren werden zum Antrieb verschiedener Arbeitsmaschinen und Fahrzeuge (vor allem Schienenfahrzeuge) eingesetzt (електричний двигун – це безпечний для довкілля електричний механізм, який конвертує електричну енергію в механічну енергію. Традиційний електродвигун функціонує за рахунок виділення енергії під час взаємодії між магнітним полем та електричним струмом у котушці. Таким чином, електродвигун є протилежністю генератора, який перетворює механічну енергію на електричну. Електродвигуни, зазвичай, створюють обертальний рух, але вони можуть також виконувати поступальні рухи (лінійний привод). Електромотори використовуються як привод у різноманітній робочій техніці та в автомобілях) [4, S. 44].

4. Wicklung – ist ein Werkstück des E-Motors, der wird eine um eine Achse verlaufende Aufwicklung eines Materials im festen Aggregatzustand bezeichnet (обмотка – деталь електродвигуна, вироблена з певного металу, яка використовується для передачі електричного струму) [4, S. 2234]. У цьому випадку семи ‘захист довкілля’, ‘збереження довкілля’, ‘запобігання забрудненню довкілля’ можуть бути виокремленні у значенні слова *E-Motor*, яке є частиною дефініції терміна *Wicklung*.

У кожному з цих термінів наявні семи ‘захист довкілля’, ‘збереження довкілля’, ‘запобігання забрудненню довкілля’, що свідчать про їх приналежність до спільного поняття “засоби для збереження довкілля, захисту та запобігання його забруднення та руйнування”. Концепт, що репрезентує це поняття, – UMWELTSCHUTZ. Концептуальні ознаки даного концепту виражені через терміни, які об’єднанні в наступні групи: *Fahrzeugknoten*, *Antriebe*, *Antriebskraft* та *Werkstücke* (Рис. 1.).

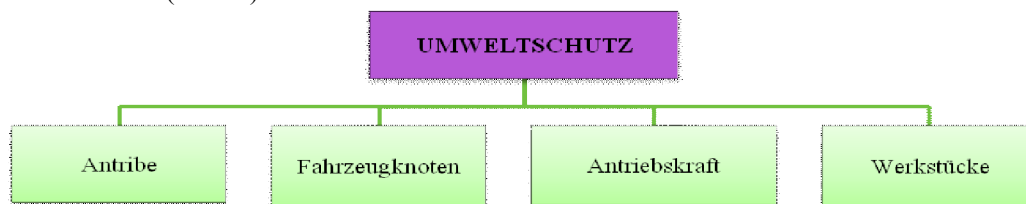

Рис. 1. Структура базового концепту UMWELTSCHUTZ

Для підтвердження своїх спостережень, ми звернулися до працівників автомобільної індустрії у Німеччині та провели серед них опитування в режимі он-лайн. Серед учасників опитування були представники автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина) – чоловіки та жінки віком від 30 до 55 років.

На запитання, “Що об’єднує наступні групи термінів: *Fahrzeugknoten*, *Antribe*, *Antriebskraft* та *Werkstücke*”, були надані такі відповіді, які ми генералізували у дві групи (Таблиця 2).

Таблиця 2

**Взаємовідношення термінологічних груп
Fahrzeugknoten, *Antribe*, *Antriebskraft* та *Werkstücke*”,
визначене на основі опитування представників автомобільної компанії Volkswagen
(Німеччина)**

Відповіді	Кількість осіб, які надали відповіді
Поєднуваним фактором у цих термінах є те, що розробка та їх виготовлення спрямовані на захист довкілля.	13
Зазначені термінологічні групи описують внутрішні частини автомобіля.	8

Більша кількість відповідей працівників автобізнесу вказує на те, що *Fahrzeugknoten* + *Antribe* + *Antriebskraft* + *Werkstücke* = UMWELTSCHUTZ (Рис. 1.).

Розглядаючи питання щодо систем та пристроїв, які є частиною інтер’єру машини, проаналізуємо групи термінів: *Interieureinrichtung*, *Interieursysteme*, *Unterhaltungsanlagen*, *Unterhaltungssysteme*, *Dekoreinlagen*, *Sitze*.

Припускаємо, що термінологічні групи *Interieureinrichtung*, *Interieursysteme*, *Unterhaltungsanlagen*, *Unterhaltungssysteme*, *Dekoreinlagen*, *Sitze* вербалізують понятійну частину концепту INTERIEUR (Інтер’єр).

Дефініція однойменної лексеми “*Innenausstattung eines Raumes*” (внутрішнє оздоблення простору) [2]. Зрозуміло, що в автомобільній термінології під внутрішнім простором розуміється салон машини.

Отже, поняття, яке есплікується в базовому концепті INTERIEUR у німецькій мові, – це “внутрішнє оздоблення салону автомобіля”, де розкривається вся структура внутрішнього оздоблення автомобіля, його складові частини. Тобто, термінологічні групи, які вербалізують цей концепт, повинні мати ядерні семи ‘всередині салону’, ‘оздоблення’, ‘автомобіль’.

До прикладу, візьмемо терміни *Bordcomputer* (термінологічна група – *Interieursysteme*), *Dynaudio Soundsystem* (термінологічна група – *Unterhaltungssysteme*), *Armaturenbrett* (термінологічна група – *Interieureinrichtung*), *Vielwege-Sitz* (термінологічна група – *Sitze*).

Розглянемо концептуальний взаємозв’язок цих термінів і понять, які вони репрезентують, через вивчення їх дефініцій.

1. Bordcomputer – *ist ein Computer, der informiert den Fahrer über eine Anzeige in der Instrumententafel kontinuierlich über den momentanen oder den durchschnittlichen Kraftstoffverbrauch. Aus diesen Informationen errechnet der Bordcomputer auch die verbleibende Reichweite mit der aktuellen Tankfüllung. Mit diesen Angaben erhält der Fahrer wichtige Anhaltspunkte für eine möglichst effiziente und Kraftstoff sparende Fahrweise. Zusätzliche Angaben über die durchschnittliche Geschwindigkeit oder die Gesamtfahrzeit können ebenfalls abgerufen werden* (бортовий комп’ютер – комп’ютер усередині салону автомобіля, який сповіщає водія щодо повідомлень

на панелі приладів, а також щодо середньої витрати палива. З цими показниками також розраховує комп'ютер об'єм палива та потрібну його кількість до заправки. За допомогою цієї інформації водій отримує важливі вказівки для найбільш ефективного водіння та економії палива. Також можна отримати додаткову інформацію про середню швидкість або загальний час подорожі) [3].

2. Dynaudio Soundsystem – *das anspruchsvolle Soundsystem besteht aus hochwertigen Lautsprechern mit DSP-Technologie (Digital Signal Processor) und einem digitalen Mehrkanal-Verstärker. Die Lautsprecher und ihre Einbauposition sind exakt auf den Fahrzeuginnenraum abgestimmt* (система звуку “Dynaudio” – вимоглива звукова система складається з високоякісних колонок із цифровим сигнальним процесором та багатоканальним підсилювачем. Динаміки чітко вбудовані в інтер'єр автомобіля) [3].

3. Armaturenbrett – *ist eine Anzeige- oder Instrumententafel mit Messanzeigern und Bedienungshebeln (Armaturen) einer Maschine. In jedem Fall ist hier ein Tachometer zur Anzeige der Geschwindigkeit mit eingebautem Kilometerzähler zu finden. Ebenfalls in diesem Bereich befinden sich die Kontrollleuchten für Fahrtrichtungsanzeiger (häufig nach Richtungen getrennt), Fernlicht, Lichtmaschine, bei den meisten Fahrzeugen außerdem noch Öldruck und weitere Warnleuchten über den Fahrzeugzustand, die Vorratsanzeige für den Kraftstoff, Einrichtungen wie, Tageskilometerzähler oder zunehmend das Display des Bordcomputers. Bei älteren Modellen kann ein Econometer zur Anzeige des Verbrauchszustands vorgesehen sein. Bei Fahrzeugen mit Automatikgetriebe findet sich zudem vielfach eine mechanische oder elektronische Anzeige der aktuell eingelegten Schaltstufe. Es können noch zusätzliche Kontrollleuchten, wie für eine angezogene Feststellbremse oder nicht angelegte Sicherheitsgurte, vorhanden sein* (панель приладів – панель або дисплей усередині салону автомобіля, яка показує стан приладів машини та інші важливі дані. Будь-яка автопанель приладів повинна забезпечувати гарну оглядовість усіх шкал і датчиків, установлених на ній, залишаючись досить простою в обігу, видавати всю необхідну водієві інформацію. Це, насамперед: поточний стан систем автомобіля, що безпосередньо забезпечують безпеку руху (гальмівна система, автосигнальне обладнання та система пасивної безпеки); характеристики руху (швидкість, обороти двигуна, дистанція до попереду об'єкта); правильність експлуатації двигуна, ходової частини, трансмісії, електрообладнання та всього автомобіля в цілому; інші відомості (поточний час, наприклад). Панель включає обов'язкові контрольно-вимірні прилади, сигнальні лампи й органи управління основним і додатковим устаткуванням) [4, S. 10].

4. Vielwege-Sitz – *der Sitz lässt sich umfassend verstellen und an unterschiedliche Körperstaturen anpassen. Die in der Lehne integrierte Lendenwirbelstütze entlastet die Wirbelsäule und beugt möglichen Beschwerden durch Fehlhaltungen, Verkrampfen oder durch bereits vorhandene Rückenprobleme vor. Die elektrische Bedienung erlaubt eine komfortable und stufenlose Sitzverstellung* (багатоступінчате сидіння – вид автомобільного сидіння, яке можна налаштувати під різну форму тіла пасажирів за рахунок зміни положення крісла. Інтегрована поперечна підтримка знімає навантаження з хребта і запобігає потенційним проблемам поганої постави, спазмів або інших проблем зі спиною. Електричне управління забезпечує зручне та плавне регулювання сидіння) [3].

Як показало дослідження, всі вищезгадані терміни мають безпосередній концептуальний зв'язок, що вказує на те, що вони можуть бути об'єднані в базовий концепт автомобільної термінології на основі вербалізованого у них спільного поняття. Усі чотири групи складаються з термінів на позначення інтер'єру автомобіля, бо в їх дефініціях простежуються семи ‘всередині салону’, ‘оздоблення’, ‘автомобіль’, отже, вони репрезентують поняття “внутрішнє оздоблення салону автомобіля”, яке є частиною концепту INTERIEUR (Рис. 2).

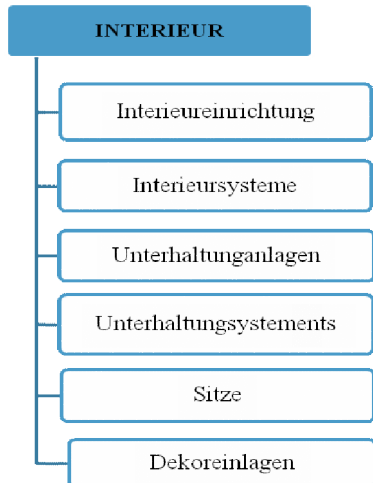

Рис. 2. Структура базового концепту INTERIEUR

Антонімічним поняттям “будова салону автомобіля та його внутрішній вигляд” є поняття “зовнішній вигляд авто”. Це поняття репрезентується в німецькій автомобільній термінології концептом EXTERIEUR, що, у свою чергу, поєднує дві термінологічні групи *Exterieureinrichtung* та *Exterieursysteme*.

Вивчення брошур, які представляють маркетингові матеріали у процесі продажу автомобілів різними брендами (Volkswagen, BMW, Mercedes), свідчить, що концепти INTERIEUR та EXTERIEUR у німецькій мові поєднуються у концепт SPARSAMKEIT (економічність), який є базовим у німецькій автомобільній термінології.

Для підтвердження своїх спостережень, ми звернулися до працівників автомобільної індустрії у Німеччині та провели серед них опитування в режимі он-лайн. Серед учасників опитування були представники автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина) – чоловіки та жінки віком від 30 до 55 років.

На запитання, “Що об’єднує екстер’єр та інтер’єр автомобіля”, були надані такі відповіді, які ми генералізували у три групи (Таблиця 3).

Таблиця 3

**Взаємовідношення концептів INTERIEUR та EXTERIEUR,
визначене на основі опитування представників автомобільної компанії Volkswagen
(Німеччина)**

Відповіді	Кількість осіб, які надали відповіді
Німецький автомобіль повинен бути побудований на базі якісних та недорогих матеріалів для доступності його купівлі.	13
Інтер’єр та екстер’єр повинні гармоніювати один з одним у кольоровій гаммі та дизайні.	6
Вони абсолютно взаємопов’язані у всіх аспектах, а особливо, в якості та класі використаних матеріалів.	2

Дослідивши відповіді носіїв німецької мови у професійній комунікації зі сфери автомобільної промисловості, ми дійшли висновку, що INTERIEUR + EXTERIEUR = SPARSAMKEIT (Рис. 3).

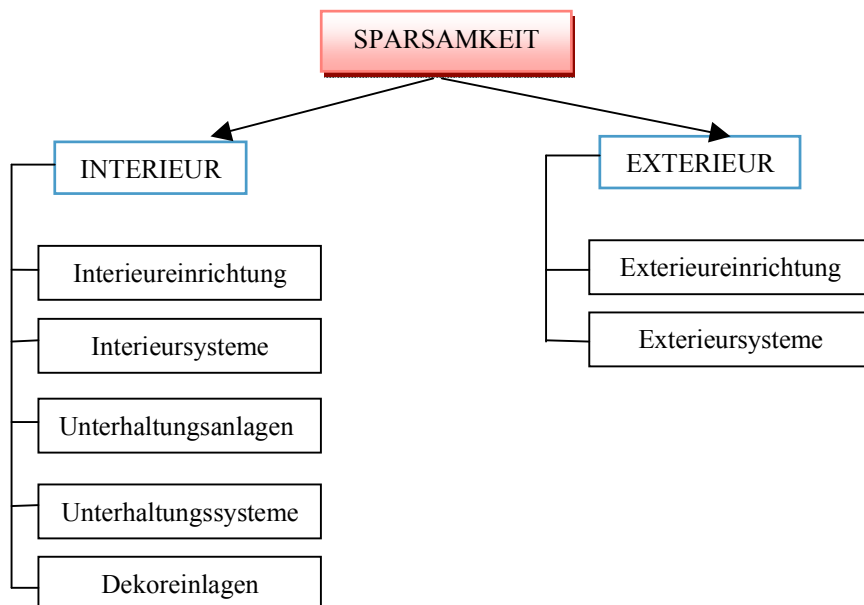

Рис. 3. Схема базового концепту SPARSAMKEIT

Окрему групу термінів утворюють також *Sicherheitsanlagen* та *Sicherheitssysteme*.

Розглянемо першу групу *Sicherheitsanlagen*, яка об'єднує терміни на позначення систем, що забезпечують безпеку водія та пасажирів під час руху автомобіля.

Одним із термінів, які формують даний концепт, є *Sicherheitsgurt*.

Sicherheitsgurt ist eine Anlage in Kraftfahrzeugen, Flugzeugen und anderen Verkehrsmitteln. Die Fahrzeuginsassen werden dabei im Falle von durch Unfallsituationen hervorgerufenen Fahrzeugverzögerungen von stabilen, mit der Karosserie verbundenen Gurten gehalten und können somit nicht durch das Fahrzeug oder gar aus diesem hinaus geschleudert werden (ремінь безпеки – засіб пасивної безпеки, призначений для утримання пасажира (водія) автомобіля (чи іншого транспортного засобу) на місці у випадку аварії або раптової зупинки) [4, S. 1234].

Порівняємо цей термін із представником термінологічної групи “*Sicherheitssysteme*” – терміном *Bremsassistent*.

Bremsassistent (BAS) ist ein Bremskraftverstärker in einem Automobil, der dafür sorgt, dass der notwendige Pedaldruck, um eine Gefahrenbremsung auszulösen, bei einem offensichtlichen Notbremsmanöver bis auf den maximal möglichen Bremsdruck erhöht wird (гальмівний асистент – підсилювач гальм в автомобілі, який гарантує необхідний тиск на гальмівну педаль при екстреній зупинці в разі аварії чи в разі необхідності, забезпечуючи безпеку пасажирів автомобіля) [4, S. 38].

Дослідивши обидва терміни, припускаємо, що вони репрезентують спільне поняття “забезпечення безпеки в автомобілі”, що є частиною базового концепту німецької термінології автомобільної промисловості SICHERHEIT (Рис. 4.).

Для визначення його концептуальних ознак проаналізуємо дефініцію однойменного терміна, бо він є ядром концепту, тобто його однойменну лексему.

Sicherheit – unter Sicherheit versteht man alle konstruktiven Maßnahmen, die dazu dienen, die Fahrzeuginsassen vor Verletzungen zu schützen (безпека – всі системи та прилади автомобіля, які захищають водія та пасажирів від можливих ушкоджень та травм) [3].

З дефініції терміна *Sicherheit* можемо стверджувати, що оскільки в *Bremsassistent* та *Sicherheitsgurt* було виявлено семи ‘безпека’, ‘автомобіль’, які будуть показниками приналежності груп німецьких автомобільних термінів до поняття “забезпечення безпеки в автомобілі”, вони є його репрезентантами, тобто містять концептуальні ознаки базового концепту в німецькій автомобільній термінології SICHERHEIT.

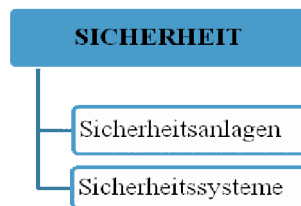

Рис. 4. Схема базового концепту SICHERHEIT

На підтвердження результатів дослідження знову було опитано працівників автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина): “Що, на вашу думку, об’єднує вирази *Sicherheitsanlagen* та *Sicherheitssysteme*?” (Таблиця 4).

Таблиця 4

Взаємовідношення груп термінів *Sicherheitsanlagen* та *Sicherheitssysteme*, визначене на основі опитування представників автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина)

Відповіді	Кількість осіб, які надали відповіді
Вирази <i>Sicherheitsanlagen</i> та <i>Sicherheitssysteme</i> поєднують поняття безпеки автомобіля.	21

Однією з невід’ємних частин автомобільного бізнесу є процес виробництва машини. У кожній країні є свої особливості зборки та випуску автомобіля з виробництва, які зумовлені різницею в соціальному та економічному розвитку країни-виробника. У німецькій автомобільній термінології усі процеси, які пов’язані з мануфактурою авто, об’єднанні в термінологічній групі *Produktionsprozesse*.

Досліджуючи основні стадії автовиробництва у Німеччині, встановлено взаємозв’язок між такими термінами, як *Presswerk*, *Karosseriebau*, *Lackiererei*, *Montage* (Рис. 5.).

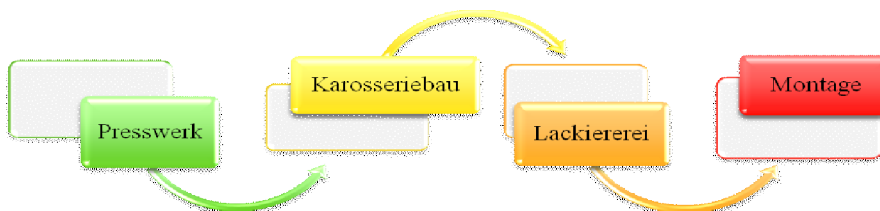

Рис. 5. Процес виробництва автомобіля (Німеччина)

Вироблення автомобіля в Німеччині починається з процесу, який позначається терміном *Presswerk* (пресування). У цеху пресування з великих листів сталі та алюмінію вірізають форми складових кузова. Після цього ці частини проходять обробку під потужним пресом. Далі всі деталі направляються до цеху, де відбувається наступний етап виробництва – *Karosseriebau* (виробництво кузова автомобіля), де ці частини з'єднуються у кузов машини. Наступна дія – це процес покриття кузова лаком – *Lackiererei*. Всі вищезазначені етапи виробництва виконуються абсолютно автоматично, але останній процес *Montage* (монтаж) потребує безумовної участі професійних механіків та інших працівників сфери автомобільного бізнесу. Всі вищезазначені терміни об'єднуються в термінологічну групу *Produktionsprozesse*.

Припускаємо, що термінологічна група *Produktionsprozesse* є частиною базового концепту AUTOMOBILFERTIGUNG.

Для визначення концептуальних ознак AUTOMOBILFERTIGUNG проаналізуємо дефініцію однойменного терміна, бо він є ядром концепту, тобто його однойменну лексему.

Automobilfertigung bezeichnet die industrielle Herstellung von Automobilen in der Automobilindustrie (виробництво автомобіля – процес виготовлення автомобіля на заводі, термін використовується в автомобільному бізнесі) [4, S. 12].

Отже, поняття, яке є складовою частиною базового концепту німецької автомобільної термінології AUTOMOBILFERTIGUNG, – “виробництво автомобіля на заводі”. Зважаючи на те, що ми розглядаємо сему як мікроконцепт, припустимо, що всі терміни, які вербалізують базовий концепт AUTOMOBILFERTIGUNG, повинні містити у своїй дефініції семи ‘виробництво’, ‘автомобіль’.

1. *Presswerk* – *hier werden die Blechteile hergestellt, aus denen später die Karosserie zusammengefügt wird. Das Blech wird in Form von großen Rollen geliefert (“Coils”). Diese werden in geeignete Stücke zerschnitten, die dann in großen Pressen zur gewünschten Form umgeformt werden* (пресування – процес виробництва з листів металу частин майбутнього кузова автомобіля. Листи металу постачаються на завод в ролах, з яких потім вирізаються певні частини та за допомогою великого пресового обладнання вони отримують остаточну бажану форму) [4, S. 2001].

2. *Karosseriebau* – *ist ein Produktionsprozess, mit der höchsten Automatisierung. Die gepressten Blechteile werden fast ausschließlich von Robotern zur Rohkarosserie zusammengeführt* (виробництво кузова автомобіля – високоавтоматизований процес виробництва, під час якого спресовані листи металу з'єднуються роботами в кузов автомобіля) [4, S. 73].

3. *Lackiererei* – *Die Rohkarosse wird hier zunächst gegen Korrosion geschützt. Dazu werden häufig ein oder mehrere Tauchbäder durchlaufen. Je nach Verfahren gibt es ein oder zwei Schutzschichten, die während des Lackiervorganges aufgetragen werden. Danach wird ein sogenannter Füller aufgetragen, der den gleichmäßigen Auftrag der Decklacke ermöglicht. Danach wird der Decklack aufgetragen, der dem Fahrzeug seine gewünschte Farbe verleiht. Er wird mit einem Klarlack versiegelt* (лакування – процес покриття кузова лаком. Перш за все, кузов покривають антикорозійним покриттям, занурюючи автомобіль у спеціальний резервуар декілька разів. Тільки після цього відбувається нанесення декоративного покриття певного кольору) [4, S. 101].

4. *Montage* – *während dieses Prozesses komplettieren Mitarbeiter die lackierten Karosserien* (монтаж – останній процес у виробництві автомобіля, під час якого кузов, який уже вкритий лаком та фарбою, комплектується різними деталями робітниками заводу) [4, S. 109].

Як показало дослідження, всі вищезгадані терміни мають безпосередній концептуальний зв'язок, що вказує на те, що вони можуть бути об'єднані в базовий концепт автомобільної термінології на основі вербалізованого у них спільного поняття. В їх дефініціях виокремлюються семи ‘виробництво’, ‘автомобіль’, а отже, вони репрезентують поняття “виробництво автомобіля на заводі”, яке є частиною концепту AUTOMOBILFERTIGUNG (Рис. 6.).

У кожному з вищезгаданих процесів використовуються матеріали, які присутні лише під час виробництва корпусу автомобіля: *Eisenblech* (листова залізо), *Aluminium* (алюміній), *plastischer Stahl* (пластична сталь). Терміни на позначення матеріалів, що використовують на стадії виробництва корпусу автомобіля, об'єднуються в термінологічну групу *Materialien*. Отже, термінологічна група *Materialien* також репрезентує концептуальні характеристики базового концепту німецької автомобільної термінології AUTOMOBILFERTIGUNG (Рис. 6.).

Рис. 6. Схема базового концепту AUTOMOBILFERTIGUNG

Для того, щоб перевірити результати дослідження, було знову опитано працівників автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина): “Які процеси виконуються на етапі виробництва автомобіля та які матеріали при цьому використовуються?” (Таблиця 5).

Таблиця 5

Взаємовідношення груп термінів *Produktionsprozesse* та *Materialien*, визначене на основі опитування представників автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина)

Відповіді	Кількість осіб, які надали відповіді
Основні етапи виробництва включають процеси: Presswerk, Karosseriebau, Lackiererei, Montage. Матеріали, які використовуються для конструкції кузова автомобіля, – це залізо та алюміній.	21

Розглянемо групи термінів *Bahnen*, *Verkehrsobjekte*, *Wagentypen*.

Спробуємо визначити концептуальний взаємозв'язок між ними. Для цього проаналізуємо дефініції термінів, які входять до даних груп. З групи *Bahnen* візьмемо термін *Autobahn*, з групи *Verkehrsobjekte* – термін *Brücke*, з групи *Wagentypen* – термін *Sportwagen*.

1. *Autobahn* ist eine Fernverkehrsstraße, die ausschließlich dem Schnellverkehr und dem Güterfernverkehr mit Kraftfahrzeugen dient. Sie besteht im Normalfall aus zwei Richtungsfahrbahnen mit jeweils mehreren Fahrstreifen. Für die Benutzung von Autobahnen wird in vielen Ländern eine Maut (Straßennutzungsgebühr) erhoben. Deutsche Autobahnen sind seit Längerem mit mindestens zwei Fahrstreifen pro Richtungsfahrbahn versehen. In der Regel ist auch ein zusätzlicher Seitenstreifen (auch Standstreifen oder Pannestreifen genannt) vorhanden. Bei modernen Autobahnen sind die Fahrbahnen durch einen Mittelstreifen, in dem passive Schutzeinrichtungen wie Stahlschutzplanken oder Betonschutzwände errichtet sind, voneinander getrennt. Die Fahrbahnbefestigung erfolgt heutzutage durch Beton- oder Asphaltbelag (автомагістраль – автомобільна дорога між віддаленими один від одного населеними пунктами або районами, яка призначена для швидкісного руху великої кількості автомобілів у двох протилежних напрямках і яка за винятком окремих місць або в тимчасовому порядку має для обох напрямків руху окремі проїзні частини, відокремлені один від одного фізичним бар'єром, розділювальною смугою, не призначеною для руху, або іншими засобами; не має перехрещень на одному рівні з іншими дорогами, залізничними і трамвайними коліями, пішохідними чи велосипедними доріжками) [4, S. 17].

2. Der Begriff **Sportwagen** bezeichnet meist zweisitzige Personenkraftwagen mit verhältnismäßig geringer Bauhöhe (oder Zweisitzer mit zwei zusätzlichen Notsitzen), bei deren Konstruktion in der Regel höhere Fahrleistungen als beim viersitzigen Pkw und gutes Handling im Vordergrund stehen. Sportwagen zeichnen sich durch ein günstiges Leistungsgewicht (zum Teil durch leistungsstarke Motoren), überdurchschnittlich leistungsfähige Bremsanlagen und straffe Fahrwerke aus. Komfort, Nutzwert und Alltagstauglichkeit sind demgegenüber für reine Sportwagen von untergeordneter Bedeutung (спортивний автомобіль – це автомобіль, сконструйований задля ефективного транспортування. Більшість спорткарів – задньопривідні, мають два сидіння, двоє дверей та розроблені для чіткішого керування при дорожньому русі, прискорення та естетики. Зазвичай, від спортивного автомобіля очікують здатності триматись дороги, гальмувати, маневрувати, а також низької ваги та великої потужності, аніж місця для пасажирів, комфорту та економії палива) [4, S. 2124].

3. **Brücke** ist ein Bauwerk zum Überspannen von Hindernissen in Verkehrswegen (wie Straßen, Eisenbahnstrecken, Geh- und Radwegen, Wasserstraßen und Rollbahnen für Flugzeuge) oder Versorgungseinrichtungen (міст – штучна споруда, призначена для дорожнього руху через річку, яр, озера та інші перешкоди, межами якої є початок і кінець прогонових споруд) [4, S. 32].

У кожній із термінологічних дефініцій наявні семи ‘дорожній рух’, ‘транспортування’, тобто вони вербалізують спільне поняття та об’єднуються у базовий концепт VERKEHR (Рис. 7.).

Рис. 7. Схема базового концепту VERKEHR

Для того, щоб перевірити правильність наших спостережень, було знову опитано працівників автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина): “Що об’єднує групи термінів *Bahnen*, *Verkehrsobjekte*, *Wagentypen*?” (Таблиця 6).

Таблиця 6

Взаємовідношення термінологічних груп *Bahnen*, *Verkehrsobjekte*, *Wagentypen*, визначене на основі опитування представників автомобільної компанії Volkswagen (Німеччина)

Відповіді	Кількість осіб, які надали відповідь
Представлені групи термінів пов’язані з поняттям транспортного руху.	15
Терміни груп <i>Bahnen</i> , <i>Verkehrsobjekte</i> , <i>Wagentypen</i> не мають прямої взаємозалежності.	6

Отримані результати дослідження представляємо у вигляді побудованої моделі фрейму автомобільної термінології у німецькій мові (Рис. 8.).

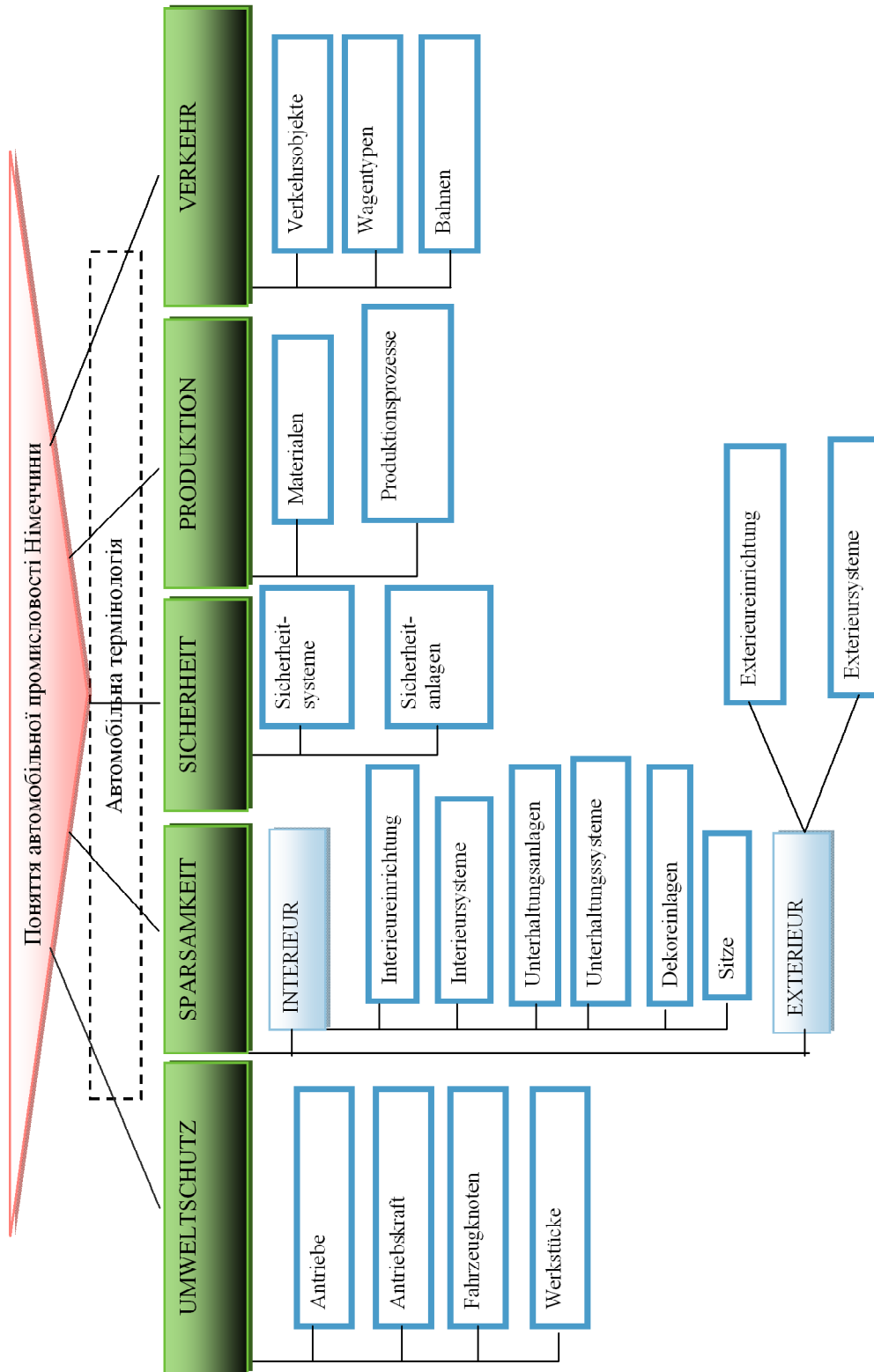

Рис. 8. Фрейм автомобільної термінології у німецькій мові

ЛІТЕРАТУРА

1. Садовнікова Г.В. Фрейм автомобільної термінології в американському варіанті англійської мови / Г.В. Садовнікова // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія / [гол. ред. А.В. Корольова]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014. – Том 17, № 2. – С. 168–182.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

2. DUDEN Wörterbuch on-line [Elektronische Ressource]. – Zugriffsmodus : <http://www.duden.de>.
3. Technik Lexikon bei Volkswagen [Elektronische Ressource]. – Zugriffsmodus : <http://de.volkswagen.com/de/innovation-technik/technik-lexikon.html>.
4. Wyhlidal F. Kraftfahrzeugtechnisches Wörterbuch / Ferdinand Wyhlidal. – Leonberg, Deutschland : Wyhlidal Dictionaries, 2012. – 2920 S.

Дата надходження до редакції 05.06.2015